

Stadsbyggnadsnämnden
Järfälla kommun
177 80 Järfälla

Ert dnr Sbn 2002/64, Kst 2003/428

Synpunkter på förslag till beslut om inrättande av Igelbäckens naturreservat i Järfälla

Sammanfattning

Föreningarna välkomnar att ett konkret förslag till naturreservat tagits fram. Det är angeläget att möjligheterna att utveckla Järvakilens strategiskt betydelsefulla natur- och friluftsvärden säkras liksom att de lokala natur- och kulturmiljövärdena skyddas och utvecklas.

På några punkter anser vi dock att förslaget måste utvecklas och justeras:

- Så som föreslogs i underlaget till länsstyrelsens ursprungliga reservatsförslag bör även Ålsta torrhage och Hästa klack ingå i reservatet.
- Västerut, mot Barkarbyfältet, bör naturreservatet ansluta till den gränsdragning för bebyggelse som anges i kommunens översiktsplan från 2001. Den föreslagna korridoren är alltför smal för att reservatets syfte ska kunna förverkligas och bör därför göras bredare.
- Ett konkret program med bl a en tidplan för restaureringen av Igelbäcken inom Barkarbyfältet (inkl borttagande av landningsbana, staket m m inom reservatsområdet) bör ingå i beslutet liksom en konkretisering av planerna på att anlägga en våtmark. Behovet av att restaurera även Djupanbäcken bör nämnas.
- Kommunen bör sträva efter en samordnad förvaltning av samtliga reservat i Igelbäckens dalgång. Verksamheten vid Hästa gård bör i sammanhanget ses som ett viktigt inslag i landskapet och få en roll i skötseln.
- Föreskrifterna bör medge att en tunnelbana kan dras under området mellan Akalla och Barkarby/Jakobsberg.
- I beslutet bör anges att kommunen avser att så snart det är möjligt inkludera det område som för närvarande disponeras av försvaret i reservatet.

Reservatet är en del i ett större sammanhang som sträcker sig utanför Järfälla kommuns gränser. För att reservatets potential ska kunna tas tillvara krävs att även omgivningarna planeras och förvaltas i samklang med reservatets syfte:

- En fördjupad översiktsplan för hela Barkarbyfältet där områdets möjligheter att förena behovet av bostäder, arbetsplatser m m med skyddet av natur-, kultur- och friluftsvärdena tas till vara blir alltmera angelägen.
- Planerna på en ny motorled – Förbifart Stockholm – genom området bör avbrytas.
- För att minska bullret och barriäreffekten bör, efter ombyggnaden av E18 Hjulsta-Kista, även Akallavägen över Igelbäcken stängas för annan trafik än kollektivtrafik.
- Kommunen bör verka för att verksamheter i området med kraftigt störande effekter anpassas till syftet med naturreservatet. För att minska bullerstörningen bör flygverksamheten helt avvecklas. Stockholms stads beslut att avveckla motocrossbanan i Hansta naturreservat måste genomdrivas.

BAKGRUND

Igelbäckens dalgång förbinder de stora naturreservaten öster och väster om Säbysjön samt Hansta naturreservat med nationalstadsparken/Ekoparken. Hela detta komplex har mycket höga värden för naturvärden, kulturmiljövärden och friluftslivet. Möjligheten till naturupplevelser på nära håll

BAKGRUND

Igelbäckens dalgång förbinder de stora naturreservaten öster och väster om Säbysjön samt Hansta naturreservat med nationalstadsparken/Ekoparken. Hela detta komplex har mycket höga värden för naturvärden, kulturmiljövärden och friluftslivet. Möjligheten till naturupplevelser på nära håll är en väsentlig tillgång för den mycket stora befolkningen närmast norr om Stockholms innerstad och även en mycket viktig kvalitet för de nya bostadsområden som planeras på bl a resten av Barkarbyfältet. Det är mot denna bakgrund viktigt att hela dalgången nu, steg för steg, undantas från exploatering genom bildande av naturreservat. Våra föreningar är därför mycket positiva till förslaget om inrättande av Igelbäckens naturreservat i Järfälla.

Det är samtidigt angeläget att reservatsbildningen inte betraktas som någon slutpunkt utan som ett led i en fortgående strävan att utveckla områdets många värden. Området är idag starkt påverkat av direkta ingrepp i landskapet, främst Barkarby flygfält, men också indirekt genom den starka bullerpåverkan från olika trafikaneläggningar och av verksamheten på flygplatsen. Vattenföringen i Igelbäcken är otillräcklig.

Reservatsbildningen är, enligt vår uppfattning, en förutsättning för att områdets värden långsiktigt ska kunna tas till vara. I vilken mån dessa möjligheter utnyttjas avgörs dock dels av vilka satsningar som sker i form av restaureringar m m, dels hur den övergripande utvecklingen av områdets omgivningar kommer att utformas. Det gäller både i Järfälla kommun och i angränsande kommuner. Viktiga frågeställningar i detta sammanhang är flygets avveckling, hur Barkarbyfältets utbyggnad utformas samt att planerna på den nya Förbifart Stockholm inte förverkligas.

Reservatets gränser

I underlaget till det reservatsförslag för hela dalgången som länsstyrelsen presenterade 1998 föreslogs utöver vad som nu redovisas att även Ålsta torrhage och Hästa klack skulle skyddas. Före valet 2002 ställde sig samtliga partier i den nuvarande majoriteten dessutom bakom detta i den valenkät som Naturskyddsföreningen gjorde. Båda dessa områden har mycket höga naturvärden. För såvitt det inte finns ännu oredovisade planer på exploatering av dessa områden är det svårt att förstå varför de har undantagits från reservatsförslaget.

Hästa klack är en ekologiskt integrerad del av Barkarbyfältet. Flera av de rovfåglar som skötselplanen för det föreslagna reservatet avses värna om häckar på Hästa klack. Vid den nyligen genomförda nyckelbiotopsinventeringen av Järfälla kommuns marker har stora delar av klacken markerats som nyckelbiotop med gammal granskog och stort inslag av död ved. I regionplane- och trafikkontorets nyligen publicerade översikt "Upplevelsevärden i Stockholmsregionens gröna kilar" påvisas de mångsidiga och höga värdena. Hästa klack har alltså större naturvärden än någon del av det område som nu föreslås som reservat.

Ålsta torrhage är den största torrhage som finns kvar i kommunen. Där finns en intressant skyddsvärd torrmarksflora och kommunens kanske äldsta fornlämningar. Även om området inte sammanhänger direkt med Igelbäcksområdet är det mycket angeläget att skydda området nu inför kommande exploateringen av Flottiljområdet.

Den gränsdragning som föreslås väster om Igelbäcken saknar koppling till Järfälla kommuns översiktsplan från 2001. Enligt regionplane- och trafikkontorets rapport "Grönstrukturen i Stockholmsregionen" är 500 meter ett minimimått för hur breda den här typen av gröna korridorer måste vara för att vara funktionella. Därutöver krävs egentligen buffertzoner på ytterligare 500 meter på vardera sidan, dvs totalt 1,5 km. Den zon som nu avses skyddas är avsevärt smalare än vad som anges i RTK-rapporten och ansluter heller inte till några landskapskvaliteter.

Vi är mot denna bakgrund oroade över formuleringarna på sid 8 i förslaget till beslut där det sägs: *"Gränsdragningen för naturreservatet innebär tydliga riktlinjer för exploateringsintressena på Barkarbyfältet. Någon skyddszon mot reservatet ska därmed inte behövas i kommande detaljplaner."* Det är svårt att tolka denna formulering på annat sätt än att kommunens ambition är att exploatera ända fram till reservatsgränsen. En sådan tolkning vore självfallet att gröpa ur det kommande reservatets värde inte minst som rekreatjonsområde för de boende i de planerade nya bostadsområdena. Den aktuella formuleringen bör strykas eller omarbetas men visar samtidigt på behovet av en fördjupad översiktsplan.

Restaurering

Större delen av det område som föreslås som naturreservat är idag inhägnat och helt präglad av flygverksamheten. Igelbäcken – som ger namn åt reservatet – är nedtryckt i en kulvert under landningsbanan. En restaurering av området är nödvändig för att syftet med reservatet ska kunna nås.

Kulverteringen av bäcken på flygfältet måste brytas upp och bäckens vatten flyta fritt. Det finns inga skäl att (förutom över rullbanan) inte genast bryta upp kulverten, oavsett flygets framtid. Dagens sportflyg har inte samma behov av bredd på rullbana som 50-talets jaktflyg. I förslaget anges ett borttagande av flygplatsen som en målsättning, men det finns i det remitterade materialet inga som helst konkreta planer på hur detta ska gå till, inte heller någon tidplan. En konkret plan för restaureringen av reservatsområdet behövs självfallet. En sådan plan bör rimligtvis kombineras med den avveckling av flygverksamheten som kommunen redan tidigare tydligt signalerat, bl a i översiktsplanen.

Förslaget att anlägga en våtmark i sydvästra delen av reservatet är värdefullt. En nyckelfråga är hur vattenförsörjningen av Igelbäcken och den framtida våtmarken ska kunna kombineras med de krav som skyddet av Säbysjöns värden ställer. Även Djupanbäcken är i behov av restaurering och kommunen bör inleda diskussioner med Stockholm stad kring en sådan åtgärd.

Förvaltning

Enligt vår uppfattning finns det stora vinster på en långtgående samordning av förvaltningen av hela Igelbäckens dalgång. Verksamheten vid Hästa gård bör i sammanhanget ses både som ett viktigt inslag i landskapet och som en väsentlig resurs i förvaltningsarbetet.

Intrång

För att ge förutsättningar för en långsiktigt förnuftig utveckling av regionen, är det viktigt att möjligheten att anlägga en tunnelbana under området mellan Akalla och Barkarby/Jakobsberg inte i onödan försvåras. Detta bör framgå av reservatsföreskrifterna.

ÖVERGRIPANDE PLANERING

Det planerade reservatet är en del i en större helhet. För att reservatets potential fullt ut ska kunna utnyttjas krävs en sammanhållen planering i samklang med reservatets syfte:

Barkarby station erbjuder ett från övergripande miljösynpunkter bra läge för en expansion med bostäder, service och arbetsplatser. Behovet av att dämpa intrången i naturområdena och ge många människor god tillgänglighet till grönområden talar för en hög exploateringsgrad inom ett begränsat område. För att åstadkomma en sådan utveckling borde reservplaneringen egentligen ha samordnats med framtagandet av en fördjupad översiktsplan för hela Barkarbyfältet. Vi anser inte att reservatsbildningen behöver avvakta en sådan plan, men uppmanar Järfälla kommun att så snart som möjligt utarbeta planer som gör att områdets möjligheter att förena behovet av bostäder, arbetsplatser mm. med skyddet av natur-, kultur- och friluftsvärdena tas till vara.

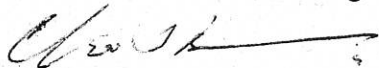

Ett genomförande av den planerade nya motorleden Förbifart Stockholm skulle innebära mycket kraftiga ingrepp i området. De analyser som på Vägverkets uppdrag genomförts, pekar på mycket omfattande skador på natur-, kulturmiljö- och friluftsvärden. De trafikmässiga argumenten för projektet är, enligt vår uppfattning, otillräckliga med hänsyn till de stora ekonomiska och miljömässiga kostnaderna. Trängselproblematiken påverkas i ringa utsträckning, för detta krävs att man inför trängselavgifter. Med ett smart avgiftssystem och vissa kompletteringar av den spårburna kollektivtrafiken räcker å andra sidan nuvarande vägkapacitet i allt väsentligt¹. Projektet Förbifart Stockholm bör mot denna bakgrund avföras från planeringen.

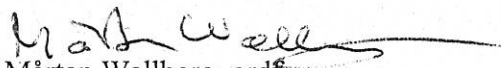
Akallavägen och Norrviksvägen utgör kraftiga barriärer i området, inte minst på grund av den starka bullerstörningen. För att minska bullret och barriäreffekten bör - efter ombyggnaden av E18 Hjulsta-Kista - även Akallavägen över Igelbäcken stängas för annan trafik än kollektivtrafik. Trafiksimuleringar som gjorts av stadsbyggnadskontoret i Stockholm visar att en sådan omläggning är möjlig utan nämnvärda störningar från trafiksynpunkt.

Området störs även av flera andra pågående verksamheter. Starkast är naturligtvis påverkan av flygverksamheten med kraftiga ingrepp i Igelbäckens vattenföring och inhägnad av stora arealer. En annan mycket betydande störning är bullret från flygplanen, som ofta kan vara mycket påträngande i hela Igelbäckens dalgång och de anslutande naturreservaten. Bullret innebär att stora delar av de omgivande naturområdena i praktiken inte är fullt ut tillgängliga för friluftsliv. Flygverksamheten vid Barkarby har långa anor, men det som tidigare pågick ute på en glesbefolkad landsbygd äger idag rum i ett tätbefolkat område med begränsad tillgång på ostörda friluftsmiljöer. Det är därför inte längre acceptabelt att bedriva flygverksamhet vid Barkarbyfältet. Verksamheten måste, precis som förordas i kommunens översiktsplan, helt avvecklas

Kommunen bör även verka för att andra verksamheter i området med kraftigt störande effekter anpassas till syftet med naturreservatet. Beslutet i Stockholms stad att avveckla motocrossbanan i Hansta naturreservat måste genomdrivas.

Claes-Göran Pettersson, ordf
Naturskyddsföreningen i Järfälla

Märten Wallberg, ordf
Naturskyddsföreningen i Stockholms län

Magnus Nilsson, ordf
Föreningen Rädda Järvafältet

¹ www.stockholm.snf.se/bibliotek/rapport/SNF_trafikopt_avg.pdf